

DE KORHAAN

UITGAVE: VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Tijdschrift voor vogelstudie en waarnemingen uit het gebied tussen Eem en Vecht.

Tevens orgaan van de Vogelwerkgroep het Gooi e.o.

Redactie-commissie: Voorzitter: K. ten Haken, Laarderweg 184, Bussum, tel. 02159-1 03 66

Secretaris: ~~J. L. M. Bos, Parallelweg 9, Bussum, tel. 02159-1 10 20~~

Overname van artikelen of gedeelten daarvan uitsluitend met toestemming van de redactie. Inzenden van kopy uiterlijk de 11e van elke maand.

Advertenties f 25,— per 1/6 pag. per min. 6 nummers.

De Vogelwerkgroep het Gooi e.o. stelt zich ten doel studie en bescherming van vogels in de ruimste zin. Haar werkterrein wordt voornamelijk omsloten door Eem en Vecht.

Samenstelling bestuur

Voorzitter: *D. A. Jonkers Engelsjan en Raren*
~~J. L. M. Bos, Parallelweg 9, Bussum, tel. 02159-1 10 20.~~

Secretaresse: mevr. R. de Wijs-Tabois, Stalpaertstraat 10, Hilversum, tel. 02150-1 29 28.

Penningmeesteresse: P. H. van Donkersgoed, Larenseweg 38 b, Hilversum.

Leden: A. Bode, Berlagelaan 303, Hilversum, tel. 02150-1 39 50.

J. Harder, Reigerstraat 12, Hilversum.

mevr. Carla Holzenspies, Naarderstraat 170, Huizen, tel. 02152-36 07.

C. de Rooy, Rading 80, Nw. Loosdrecht, tel. 02158-16 41.

Dr. J. A. Smits, Burg. Lambooylaan 15, Hilversum, tel. 02150-1 46 24.

Chr. Steen, Adm. de Ruyterlaan 139, Hilversum.

Commissies voor

Avifauna: voorzitter: J. W. Leclerq, Berlagelaan 68, Hilversum.

secretaris: C. H. M. Steen, Adm. de Ruyterlaan 139, Hilversum.

Nestkasten: voorzitter: A. Bode, Berlagelaan 303, Hilversum.

secretaris: R. Moolenbeek, Erfgooiersstraat 597, Hilversum.

Ringonderzoek: voorzitter: K. Visser, Naarderstraat 170, Huizen, tel. 02152-28 22.

secretaris: ~~D. A. Jonkers, Röntgenstraat 161, Hilversum.~~

Zuidelijk Flevoland: voorzitter: J. L. A. Blonet, Gr. Florislaan 62, Bussum, tel. 02159-1 74 70.

secretaris: J. Harder Reigerstraat 12, Hilversum.

Lidmaatschap: f12,50 per jaar voor personen van 18 jaar en ouder, (studenten, jeugdbonders en militairen, alsmede huisgenoten, half geld). Op te geven bij het secretariaat. Contributie- en abonnementsbetaling door storting op giro 32 85 87 van de A.B.N. te Hilversum ten gunste van V.W.G. het Gooi, Filiaalkantoor 's-Gravelandseweg 9, Hilversum.

REDACTIONEEL

Tijdens onze laatste bijeenkomst was de mededeling van waarnemend voorzitter D. Jonkers, dat enkele leden zich voor gevraagd commissiewerk hadden gemeld, zeker verheugend. Toch willen we op deze plaats nog even de aandacht vragen van hen, die deze, overigens bijzonder goed bezette avond, hebben gemist. Terecht werd gesteld, dat vele handen licht werk maken en dat er daarom nog juist iets meer versterking nodig is. De redactieploeg trekt er nu behoorlijk aan, maar toch kunnen we pas tevreden zijn, als ook bij de andere commissies alle zaken naar wens gaan. Een aantal mensen er nog bij en door het grotere totaal zal er beslist méér uit de bus kunnen komen, met minder offers aan persoonlijke vrije tijd. Daarom een verzoek aan onze leden, die wél trouw onze Korhaan lezen, maar, om welke redenen dan ook, wellicht zelden onze avonden bezoeken: informeer u toch eens bij de heren Steen, Moolenbeek en Harder (zie de commissies, op de Korhaan-omslag). Wij kunnen ook uw hulp, al zou dit desnoods matig moeten zijn, toch bijzonder goed gebruiken.

Een andere vorm van medewerking is ook het inzenden van kopij. Dit kan, wat de redactie betreft, nooit te veel zijn. Onze keuze wordt dan breder en door deze gevarieerdheid wordt de Korhaan leesbaarder. Het is dus beslist niet altijd aan de reactie te wijten, als de ene Korhaan wat beter "gebekt" is als de andere. In dit verband dan toch nog even een paar tips.

Graag ontvangen we ook kopij niet alleen over vogels, maar over bijvoorbeeld: aantasting van hun leefmilieu (biotopen), het verband dat er bestaat tussen de vogels en hun voedselbronnen (insecten, andere dieren, zaden, planten enz.) Ook daar zijn zeker leerzame gegevens over te vertellen en als we in zo'n artikel dan in de gaten houden, dat daarbij onze vogels (we zijn een vogelwerkgroep!) centraal staan, dan lijkt ons dit geen bezwaar. Willen deze medewerkers dan wel op één punt letten: de bij deze artikelen nogal eens vergezeld gaande grafieken niet breder maken dan 16 cm. En de cijfertjes en tekstjes graag duidelijk (leesbaar) Een paar cijfertjes of woordjes voor ons onleesbaar geeft veel narigheid. We gaan overigens deze soms tijdrovende tekeningen niet natekenen, om ze binnen het raam van de stencil te krijgen. Als ze aan de maat voldoen, maken we er foto's van en plakken deze in.

Vorige keer lanceerden we een "kwartaalstaten-idee" met zgn "aanstreeplijsten voor de vogelwaarnemingen". Dit plan blijkt om praktische redenen niet uitvoerbaar. Een veel beter en reeds eerder voorbereid plan met waarnemingskaartjes komt hiervoor in de plaats en we verwijzen u hiervoor naar de pagina's 4, 5 en 6. Voor wie dus toch nog iets wil doen voor het vogelwerk, die kan daar zeker eens over nadenken.

Dan zal onze volgende Korhaan, aldus de mededelingen van het bestuur, vrijwel geheel in de vlucht komen te liggen van veel zakelijke beslommeringen. Waarschijnlijk zult u daarin de "notities" missen en wellicht ook enkele andere artikelen zullen naar "later" moeten worden doorgeschoven.

Naast de inhoudsopgave is nu ook de gehele redactieploeg vermeld. Jan van der Geld heeft de plaats van Jan Bos ingenomen. Door zijn werk in "de binnenlanden" hebben we alleen maar de weekenden contact en kan hij helaas onze avonden niet bezoeken. Als tekenaar sloot de heer Klomp zich bij ons aan; de heer Klein wil zich in de toekomst met de correctie bemoeien en het echtpaar, de heer en mevrouw Vos, tikken, behalve de kleine lettertjes, de gehele krant.

Graag hier dank aan Agnes van Rossum, en incidenteel enkele andere medewerkers(sters), die voordien toch bijzonder leuk werk deden om al die vorige Korhaanen in de lucht te houden.

Vergeet u vooral De Gieren en Arenden van Europa niet, Singermuseum, op 2 april a.s.

th.

Extra mededeling

Voor onze avond op vrijdag, 2 april a.s. in "Singer-museum" te Laren ontvangen de leden geen "Korhaan", maar wél een uitnodiging, die in het begin van diezelfde week verwacht kan worden.

De leden ontvangen dan tevens een mededeling over bestuursverkiezing (kandidaatstelling), verband houdend met de jaarvergadering op donderdag, 22 april a.s. Omstreeks 19 april kan voor deze Algemene Ledenvergadering weer een "Korhaan" tegemoet worden gezien.

Red.

PROGRAMMA

Grote avonden:

25 februari : Dia-avond door leden. Op deze avond verwelkomen we ons lid George Ording, die op zijn reis naar Java en Celebes gemaakte dia's zal vertonen onder de titel: "Vogels van Indonesië". Wij hopen, dat George weer met een volle zaal begroet zal worden. Het zijn wel niet bepaald vogels, die ón ons aller Gooi voorkomen, maar een beetje over onze eigen grenzen heen kijken kan voor een keertje geen kwaad. Dat verruimt alleen maar de blik.

Vrijdag 2 april: Hij komt steeds dichterbij, die GROTE SLOTAVOND. Weet U het nog? Dr. W. Suetens met: "Gieren en arenden van Europa"! Geen Nep-Vale Gieren, maar echte, onvervalste, authentieke en ja, wat nog meer voor gieren. Komt U maar kijken op 2 april in Singer en sleep Uw hele familie- en kennissenkring maar mee. Vertel het de hele buurt maar rond, wat mij betreft mag er iemand op de zaterdagmiddagmarkt gaan staan om reclame te maken. Of zoals de psalmdichter zei: "Vertel het de vogels in de lucht en de vissen in het water" De rest is minder van toepassing. Wat U ook doet, het is allemaal goed als die zaal maar volkomt!

22 april : De Algemene ledenvergadering. O, ja, zo zeggen een heleboel mensen. Daar kun je rustig van wegblijven, dat is toch niet belangrijk. Wat stukken voorlezen, wat voorstellen van het bestuur, een paar bestuursleden, die aftreden en toch weer blijven zitten, een beetje applaus en dan weer snel naar huis. Toch behoort dit de belangrijkste avond voor de VWG te zijn. Iedereen, die wil, dat de Vogelwerkgroep zijn naam waar maakt, behoort op deze avond aanwezig te zijn, om de vereniging uit te bouwen. De volgende maand vindt U de agenda en alle bijbehorende stukken voor deze Algemene Ledenvergadering in de Korhaan.

Leest U ze door, denk er over na, kom eventueel met kritiek. Het is Uw goed recht en ook Uw plicht. Allen tezamen zijn we de V.W.G. en niet het bestuur met wat insiders.

Deze avonden (behalve 2 april) worden gehouden in de Openbare Leeszaal aan de 's-Gravelandseweg 52, te Hilversum. Aanvang, zoals altijd, 20 00 uur

-0-0-0-0-0-0- -0-

Contributiebetaling. Denkt U er nog even om, als U deze nog niet voldaan heeft? f 12,50 op giro 32 85 87 van de A.B.N. te H'sum ten gunste van de V.W.G. 't Gooi e.o., filiaal kantoor 's-Gravelandseweg 9, Hilversum.

We gaan over tot het roeyen van leden, die hun contributie van 1970 nog niet voldaan hebben. Zij profiteren op kosten van de betalende leden.

Bestuursmededelingen:

1. Op de laatste bestuursvergadering heeft het bestuur besloten voorlopig van het bouwen van een observatiehut af te zien, daar het terrein, waar deze hut zou komen, naar de mening van het bestuur voor de meeste leden te ver weg zou liggen om van deze hut gebruik te maken. Voor de Hilversummers ± 50 km!. Alleen de mensen met een auto zouden de hut dan kunnen bezoeken. Ook het probleem van de bewaking werd hierdoor te groot. Daar er dichterbij in de buurt op het ogenblik geen terreinen beschikbaar zijn, is het beter te wachten op een gunstiger tijd en plaats. (de Zuiddijk?)
Het geld, dat aanvankelijk hiervoor gereserveerd was, is nu gebruikt om een type- en stencilmachine voor de redactie te kopen, die hier dringend om verleggen zat.
2. Alle leden, die in het bezit zijn van waarnemingen in het Spanderswoud, worden dringend verzocht ons deze waarnemingen toe te sturen in verband met het samenstellen van een rapport over dit gebied.

Nieuwe leden: Hr F R. Blokker, Stadhouderslaan 9, Naarden.
Hr A de Later, w s. "la belle Niversaise", 3e Loswal, Hilversum
Hr S H Poelstra, Cornelia de Langelaan 28, Bussum.

Oproep tot medewerking

In verband met een onderzoek van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer naar het voorkomen en de achteruitgang van de WATERSNIP als broedvogel in Nederland, wordt u verzocht om vroegere en recente gegevens door te geven aan het onderstaande adres. S.v.p. broedgevallen en bijzonderheden over de plaats en het biotoop.

L. Coomans de Ruiter,
Graaf Florislaan 24,
Hilversum
tel. 02150-4574

Nieuws van de Waarnemingscommissie

1. De Waarnemingskaartjes

Hoewel lang geleden al aangekondigd, zijn ze er nu dan eindelijk. Het heeft even langer geduurd dan we gedacht hadden, wat veroorzaakt werd door de drukte in de laatste maand van het jaar, waardoor de drukkerij de orders niet zo snel kon afwerken als men wel gewild had. Tot overmaat van ramp was de drukproef in een ordermap blijven zitten. Toen men dit ontdekt had, was het leed gauw geleden. Binnen vier dagen werden de eerste 3000 kaartjes afgeleverd.

Nu moeten deze kaartjes nog bij de leden terecht komen. Aanvankelijk waren we van plan om er enkele bij de Korhaan in te sluiten, maar achteraf lijkt me dit toch niet zo handig, daar ik vrees, dat er op deze manier veel kaartjes verloren zullen gaan. Daarom had ik als volgt gedacht:

1. Op de ledenavonden kunnen de leden bij mij de kaartjes, die zij nodig hebben, krijgen.
2. Op enkele centrale adressen in Hilversum en Bussum zullen de kaartjes eveneens verkrijgbaar zijn.
3. Cursisten kunnen de kaartjes op de cursus verkrijgen. Voor leden gratis, voor niet-leden tegen geringe vergoeding.

Voorwaarde is wel, dat wie kaartjes meeneemt, ook de verplichting op zich neemt de kaartjes in te vullen en op te sturen.

Na invulling kunt U ze weer inleveren op de ledenavonden of op de cursus, of ze rechtstreeks opsturen naar het centrale verzameladres: J.v.d. Geld, Lange Heul 59, Bussum. Na verwerking en publicatie van de waarnemingen in de Korhaan komen ze in een archief, waar ze beschikbaar blijven voor onderzoek. Op welk adres dit archief zal komen is nog niet bekend, maar zal later gepubliceerd worden.

Hoe moeten de kaartjes ingevuld worden?

- a) Op elk kaartje mag maar één soort genoteerd worden. Daarachter het aantal van die soort.
- b) De naam en het adres van de waarnemer en de medewaarnemers.
- c) De datum, tijd en het gebied van waarneming.
- d) Wind- en weersomstandigheden.
- e) Gezien, gehoord, gefotografeerd-sterkte van de kijker-afstand van waarneming.
- f) De rest van het kaartje is beschikbaar voor bijzonderheden en opmerkingen.

Daar elk kaartje zo volledig mogelijk ingevuld moet worden, is het dus zaak om al in het veld alle gegevens zo zorgvuldig mogelijk te noteren. Voor Uw eigen dag- of logboeken doet U dit waarschijnlijk toch al, zodat dit geen extra moeite is. Deed U dit tot nu toe nog niet, dan is dit voor U een verbetering, waardoor Uw eigen waarnemingen aan waarde winnen.

Wacht U vooral niet te lang met het invullen van de kaartjes, daar men dan de kans loopt dat het er niet meer van komt.

Dit systeem vraagt van de waarnemers wat meer schrijfwerk dan wanneer men met verzamellijsten zou werken. Het nadeel van verzamellijsten is echter dat het verwerken op systeemkaarten ontzettend veel manuren gaat kosten en de ervaring leert ons, dat men maar zeer moeilijk mensen bereid vindt dit ondankbare en tijdrovende werk te doen.

Welke soorten moeten genoteerd worden?

In het veld noteert U natuurlijk alle soorten, maar voor de waarnemingskaartjes worden enkele soorten uitgezonderd, omdat deze soorten zeer algemeen voorkomen en men op andere manieren aan voldoende gegevens voor deze soorten kan komen.

Deze uitzonderingen zijn:

Fazant, Kokmeeuw, Houtduif, Turkse tortel, Merel, Koolmees, Pimpelmees, Huismus, Spreeuw, Zwarte kraai, Ekster, Vlaamse-gaai

Voor de Wilde eend en de Knobbelzwaan worden uitzonderingen gemaakt voor exemplaren in parken en met verkleuringen. (bijv. door teelt).

Verder is het natuurlijk vanzelfsprekend, dat, als U meerdere dagen achterelkaar steeds dezelfde vogel waarneemt, er maar één kaartje van deze vogel gemaakt wordt.

Ik hoop, dat hiermee alle vragen over de waarnemingskaartjes bij voorbaat beantwoord zijn. Mochten er desondanks toch nog vragen rijzen, schrijft U dan gerust aan onderstaand adres of vraagt U het op de avonden.

Als iedereen meewerktom van dit systeem een succes te maken, zal het in de toekomst steeds minder nodig zijn om iedere keer oproepen voor waarnemingen in een bepaald gebied in de Korhaan te plaatsen. Bij voorbaat hartelijk dank voor Uw aller zeer gewaardeerde medewerking.

2. Wie van de leden stelt zich beschikbaar als centraal verspreidingspunt in Bussum?
3. Voor de inventarisaties van enkele gebieden, waar de gegevens nog schaars van zijn, kan de Avifauna-commissie nog enkele leden gebruiken, die hieraan willen meewerken.

Tot nu toe hebben zich zeven leden opgegeven, die reeds bericht over het hun toegewezen gebied hebben ontvangen of dit binnenkort zullen krijgen.

Namens de Avifauna-commissie,
Ch M. Steen, secretaris.
Adm de Ruyterlaan 139,
Hilversum.

Afhaaladressen:

Hilversum:

Mw R de Wijs-Tabois, Stalpaertstr 10
Ch M Steen, Adm de Ruyterlaan 139

Bussum:

K. ten Haken, Laarderweg 184.

De Avifauna-commissie voor het Gooi

Taak en doel van de commissie:

- a.) het samenstellen en publiceren van een historisch en aktuele Avifauna van het Gooi.
- b.) het samenstellen van een archief van de in het Gooi voorkomende vogelsoorten.
- c.) het samenstellen en publiceren van rapporten over bedreigde gebieden en soorten.

Methodes om dit te bereiken:

- a.) het naslaan van literatuur, jachtregisters en particuliere archieven en dagboeken.
 - b.) het verspreiden van waarnemingskaartjes onder de leden.
 - c.) het inventariseren op broedvogels van het Gooi.
- Dit inventariseren kan individueel of in groepen geschieden.

Benodigde medewerkers:

- a.) mensen die literatuur, registers, archieven en dagboeken willen bewerken.
- b.) mensen die alleen of in samenwerking met anderen gebieden en soorten willen inventariseren. Vooral mensen, die dit ook in de toekomst als min of meer vaste medewerkers willen doen.
- c.) mensen die de aldus verkregen gegevens willen bewerken.

Aan mensen van de categorie **b** bestaat momenteel de meeste behoefte. Op het ogenblik hebben zich zeven leden opgegeven, er blijft behoefte aan ongeveer 20 mensen bestaan. De behoefte aan mensen van de categorie **c** is minder urgent, maar het zou wel prettig zijn als we vast een ploeg van verwerkers in reserve hadden.

~ 700 ja. nide leden? ~

De Avifauna-commissie is op het ogenblik zwaar onder bezet. De vaste staf mag bestaan uit 5 tot 7 personen. Op het ogenblik bestaat ze uit een voorzitter en een secretaris, waarbij de aantekening, dat de voorzitter door een tijdrovende studie nauwelijks tijd heeft voor het werk.

Als min of meer vaste medewerker kan J.v.d. Geld beschouwd worden, die de waarnemingen verwerkt. Ook D.A. Jonkers heeft de afgelopen jaren veel werk verzet. Het nadeel is, dat de andere werkzaamheden van hem ook veel tijd vergen, zodat hij behoorlijk overbelast wordt.

Als je alles op de koper beschouwt, blijft er dus eigenlijk alleen maar de secretaris over, die de hele commissie drijvend moet zien te houden. Gecombineerd met de werkzaamheden voor het algemeen bestuur van de V.W.G. begint dit ook aardig op overbelasting te lijken. Een uitbreiding van het aantal vaste commissieleden zou dan ook heel welkom zijn. Het is niet beslist nodig, dat ze veel van vogels weten, als ze maar wat kunnen organiseren en de taken kunnen verdelen, mensen kunnen benaderen en stimuleren, contacten kunnen leggen en onderhouden, enz.

Als je alles alleen moet doen, word je er moedeloos van.

50.000 wilde ganzen over de kling?

Uit een artikel in een Noordelijke krant: "Landbouwschap wil 50.000 wilde ganzen decimeren in Oostelijk Flevoland. Jagers weigeren medewerking." Juist vóór het sluiten van de jacht (1 febr. 1971) zou deze slachting gehouden moeten worden. Een nogal barbaars verzoek van het Landbouwschap aan onze Nederlandse jagers die - lof en nog eens lof! - voor deze eer hebben bedankt. ARGUMENT Omdat grote schade wordt gevreesd aan wintergranen, die zijn uitgezaaid. De jagers hadden al direct kritiek op de in een brief aan het Jachttoezicht in Oostelijk Flevoland gebezigde tern: "decimeren".

Het wonderlijke is, dat hier even een Noordpartij wordt voorgesteld, nog eer het bewijs is geleverd, dat deze dieren aldaar werkelijk schadelijk zijn, als dit artikel juist is. Werkgroep Ganzen Amsterdam trekt dit voor oordeel in twijfel. Doch er is, dachten we, in het uiterste geval toch ook nog een "claim" mogelijk, bij de regering.

Vraag alleen nog: wat is er nu werkelijk met onze ganzen gebeurd? th.

Cl. M. H.

Excursie-verslagen en activiteiten

VOGELS VAN SPITSBERGEN.

Voor "een uitverkocht huis" vertoonde Fred van Olphen op 28 januari j.l. dia's en een kleurenfilm van een Spitsbergenexpeditie, gewijd aan vogelwaarneming, bergbeklimmen en verder "genieten" van de Natuur.

De prachtige opnamen van de goed gemonteerde film hielden de aandacht van de toeschouwers de gehele avond gespannen. Men was algemeen vol lof over het gebodene: een goed beeld van de inspanningen, die een expeditie in zo'n bar klimaat eist, van de verlatenheid in zo'n immens leeg gebied, van de totale afwezigheid van plantengroei, behalve dan enkele zeer laag bij de grond blijvende kruiden.

Wat valenzich wel afvroegen werd aan het eind van de avond door de Heer Jonkers onder woorden gebracht: hoe kun je nu op Spitsbergen naar vogels gaan kijken?

Veel vogels hebben we n.l. niet gezien om de eenvoudige reden, dat die er niet zijn. Van die er wel voorkomen hebben we mooie opnamen gezien: de rosse franjepoot, kleine alk, eidereend, koningseidereend, grote burgemeester, zwarte zeekoet, papegaai-düiker, drieteenmeeuw, scholekster en sneeuwgorz.

Het gesproken commentaar, geestig en deskundig, verhoogde het genot van de voorstelling.

Al met al een waardevolle avond, die op de aanwezigen een blijvende indruk maakte.

J. Klein.

PESTVOGELS IN BUSSUM.

Martin Klein (13), ijverig lid van de jeugdnatuurbond, kwam vrijdag, 29 januari, enthousiast thuis met de mededeling, dat hij in de "Coster-Eng" te Bussum pestvogels had gezien.

De volgende dag gingen we een kijkje nemen en inderdaad: 14 pestvogels, waaronder 6 +, deden zich te goed aan de bessen van de cotoneaster cornubia, die door de plantsoendienst achter een flatgebouw aan de Betje Wolfflaan was aangeplant.

Van tijd tot tijd trokken zij zich terug in de berken in de nabijheid. Omdat ik het juist vond de ontdekking niet voor ons zelf te houden, heb ik enkele leden van de VWG ingelicht. Daardoor hebben enkelen van hen een aantal opnamen kunnen maken. Het gedrag van de vogels was zeer mak, wat de waarneming zeer ten goede kwam. De kleurtekening gaf duidelijk aan, dat we hier te doen hadden met de *Bombycilla garrulus*.

In de daarop volgende dagen hebben de mooie vogels nog veler bewondering getrokken.

Dinsdag, 2 februari, was hun aantal 19. Blijkbaar was er nog een ander groepje bijgekomen.

De volgende dag echter, was alles verdwenen. Kennelijk hebben ze dus op de trek hier een dag of vijf gepauzeerd, aange-trokken door een onverwachte hoeveelheid voedsel.

J. Klein.

.....

Een rectificatie

Grote jager was een middelste !

Men kan met het determineren van een vogel nooit voorzichtig genoeg zijn. Zeker niet als het een moeilijk vast te stellen soort is, zoals b.v. in het geval van de door mij op 4 oktober 1970 aan de Gooimeerdijk waargenomen grote jager.

Zeker dertig personen toonde ik de dia's. Allen stemden in met de gedachte, dat het een juveniel exemplaar van de *stercorarius skua* moest zijn, de grote jager. De twijfels bleven echter en ten slotte verzocht ik prof. Voous om uitkomst.

De conclusie : een middelste jager (*stercorarius pomarinus*) "Gedetermineerd op de donkere dwarsbanden van de buikzijden en de onderstaart. Ook de snavelkleur, het kopmodel en de algemene houding, bevestigen de conclusie, aldus prof. Voous.

Jl. B.

MEDEWERKERS GEVRAAGD

De nestkastkommissie van de vogelwerkgroep het Gooi e.o. is een commissie, die niet zo bijzonder aan de weg timmert. De meeste leden van de VWG weten dat wel, maar ik schrijf dit nog maar eens neer voor degenen, die recent lid zijn geworden.

Het gaat om zegge en schrijve 27 leden, die met elkaar op 25 grote en kleine terreinen in totaal zo'n 1200 nestkasten controleren, schoonmaken en zondig repareren. Dit laatste is nogal eens nodig, omdat er altijd nog mensen zijn, die het niet kunnen laten om van onze kasten af te blijven. In 1969 bedroeg het aantal kasten 1150, maar in 1970 zijn er in het begin van het voorjaar circa 70 kasten bijgekomen en op dit moment liggen er weer 60 op distributie te wachten. Dit vooral dankzij de hulp van een internaat in Hollandse Rading en twee Hilversumse Lagere Technische Scholen.

Na een tweetal maanden te hebben gecontroleerd komt voor de controleurs het opmaken van hun rapport en voor de secretaris Rob Moolenbeek het samenstellen van het nestkastenverslag aan de hand van deze rapporten. Gezien ons ledental is onze nestkastkommissie v éél te gering in mankracht, temeer daar wij ons voor de toekomst nog een aantal taken hebben gesteld. Zo zijn we recent in de gelegenheid geweest om te komen tot een aanmaak van nestkasten voor torenvalken en uilen. Met andere woorden, het hout is er, maar als we weten hoeveel er moeten worden gemaakt, komt het probleem van de timmerlieden om de hoek kijken. Hier geldt dus wéér vrijwilligers voor.

Aangezien in 1969 zo'n 4% van onze kleinere nestkasten werd vernield, blijft de aanmaak van nestkasten ons een voortdurende zorg. Makers hebben we soms wel, en dan denk ik weer aan de scholen, maar meestal hebben we het materiaal niet. Wie ons hieraan kan helpen - hetzij direkt of indirekt - is bijzonder hartelijk welkom. Het zelfde geldt voor de vlotjes, die we in plassen willen verankeren om het de zwarte sterns wat gemakkelijker te maken. Behalve dat we hiervoor nog geen hout hebben, komt hier waarschijnlijk ook het probleem van de controle om de hoek kijken. Wie hiervoor belangstelling heeft moet niet lang

wachten, maar zich regelrecht wenden tot Rob Moolenbeek, Erf. gooiersstraat 597 te Hilversum, of tot de schrijver van dit stukje: Aart Bode, Berlagelaan 303, ook te Hilversum.

Resumerend kunnen we dus stellen dat we nodig hebben:

- a) controleurs voor terreinen die al lang werden gecontroleerd, maar die nu braak dreigen te blijven liggen. Reden: vertrek van de oude controleur.
- b) timmerlieden voor de aanmaak van torenvalk- en uilenkasten.
- c) hout voor de kleinere nestkasten, die dan worden gemaakt op L.T. Scholen.
- d) timmerlieden en controleurs voor ons vlotjesplan.

Een vogelwerkgroep is natuurlijk ook een gezelligheidsvereniging. Ik zou onze grote avonden niet willen missen. Ze zijn gezellig, ook al zijn ze opgezet om ons allemaal iets te leren. Maar, en nu komt het, een vogelwerkgroep is in de eerste plaats een vereniging waar moet worden gewerkt. Vandaar dus nogmaals deze oproep om mede-werking. Misschien dat U, na deze korte beschrijving van wat de nestkastenkommissie tot nu toe deed en in de toekomst graag wil doen, wat gemakkelijker tot het besluit komt om aan dit werk deel te gaan nemen. Dat U van harte welkom bent zal U duidelijk zijn. Vandaar nu al: graag tot ziens!

Aart Bode.

Excursie

NAAR DE GANZEN IN FRIESLAND.

Op 31 januari 1971 vertrokken 3 auto's met 10 inzittenden 's morgens om 7 uur uit Hilversum op weg naar de ganzen in Friesland. Die zouden daar in grote getale te zien zijn. Succes dus bijvoorbeeld verzekerd.

En jawel hoor, na nog maar even bij Lemmer Friesland te zijn binnengereden, zagen we ze al met grote troepen in de lucht, hoorden hun onmiskenbare geluiden en volgden ze, toen zij zich bij hun honderden soortgenoten op een uitgestrekt weideveld neerlieten. 't Waren er zeker een tweeduizend: 1500 kolganzen en 500 brandganzen. Er waren ook een paar zwarte, althans heel donkere bij, zonder de kenmerken van de genoemde soorten. De deskundigen, gevraagd om determinatie, lieten verstek gaan, zodat dit tot de onopgeloste problemen blijft te horen.

Dat was ook het geval met een grote buizerdachtige vogel, die we even later op een hek zagen zitten. De afstand was nogal groot, de belichting door de mist niet al te best. Voorkomen dat van een buizerd, maar veel groter en gezetter.

Wat zou dat zijn geweest?

We vervolgden de rit via Sondel naar Sloten, waar we koffie dronken. Vandaar over St. Nicolaasga naar Joure.

Wie nu mocht denken dat het daar overal wemelde van ganzen, heeft het mis. Zonder de inside-information van onze excursie-leiders, de heren de Rooy en Vogel zouden we waarschijnlijk de hele dag niets hebben ontdekt. Dat lukte weer in de omgeving van Terhorne, waar we een tweede concentratie aantreffen: 2000 kolganzen, 100 brandganzen en 50 rietganzen. Eén kolgans zat aangeschoten langs een sloot, zodat we daar een uitstekende detailstudie van konden maken.

In deze omgeving troffen we op een gedeeltelijk ondergelopen weiland nog twee steltlopers aan n.l. een tureluur en een bonte strandloper.

De verdere rit van Terhorne via Irnsum, Sneek en Bolsward naar Gaast leverde weinig verrassingen op, bewees alleen nog weer eens, dat een goede gids onmisbaar is. Dat merkten we weer bij de verdere tocht van Gaast naar Kornwerderzand. Het waren wel geen ganzen meer, die we zagen, maar buitendijks grote groepen zaagbekken, brilduikers, en een aantal blauwe kiekendieven (vr) en binnendijks enorme hoeveelheden wulpen. Ook de scholeksters waren weer van de partij. Rondneusend bij Kornwerderzand zagen we weer veel zaagbekken, dodaarsjes, nonnetjes, sneeuwgorzen en één klapekster.

Naar schatting hebben we over de gehele dag gerekend zeker 1000 zaagbekken (merendeels grote, maar ook veel middelste) 500 wulpen, 200 nonnetjes, 100 brilduikers en 12 dodaarzen waargenomen. Onderweg hadden we eenmaal de gelegenheid om een torenvalk op een verkeerspaal, zittend van vlakbij, langdurig te observeren.

Naast de hierboven genoemde vogels hebben we nog de volgende soorten genoteerd:

fuut	huizerd	stormmeuw	vink
bl. reiger	fazant	kokmeuw	huismus
w. eend	waterhoen	houtduif	spreeuw
wintertaling	meerkoet	veldleeuwerik	zw. kraai
topperend	kievit	kramsvogel	bonte kraai
kuifend	gr. mantelm.	koperwiek	roek
tafeleend	kl. mantelm.	marel	kauw
knobbelzwaan	zilvermeuw	koolmees	ekster

Wat ons nog opviel: dat we geen enkele Turkse tortel hebben waargenomen. Deze voelen zich op het Friese platteland blijkbaar niet thuis.

Tot het invallen van de duisternis hebben we geprobeerd alles te zien wat er maar te zien was. Vandaar dat we, na over de afsluitdijk weer naar Hilversum te zijn gereden, merkten, dat het inmiddels al halfnacht was geworden. We waren allen heel voldaan over de welgestede dag, die zulke mooie resultaten had opgeleverd en dankbaar aan de leiders, die hierin zo'n groot aandeel hebben geleverd.

F.S. De zwarte ganzen, die wij zagen, waren door olie aangetast.

J. Klein.

~~~~~

Commissie Zuidelijk-Flevoland (Extra berichtje)

Op de laatste commissievergadering is weer een nieuw telschema opgesteld, dat er als volgt uitziet: 14.2.71:Blonet, 21.2.71:Ploeger, 28.2.71:Wurster, 6.3.71:van Dijk, 13.3.71:Bos, 20.3.71:Ploeger, 27.3.71:Wurster, 3.4.71:Blonet, 10.4.71:Dwars, 17.4.71:Ploeger, 24.4.71:van Dijk, 1.5.71:Wurster, 8.5.71:Ploeger, 15.5.71:Dwars, 22.5.71:Blonet, 29.5.71:Wurster.

De volgende vergadering is op 6 mei 1971 t.h.v. de heer Wurster.

Iedereen, die met een tel-excursie mee wil kan contact opnemen met de teller. De adressen vindt u in de ledenlijst. Ook als u nog nooit aan een telling hebt meegewerkt, kunt u zich hiervoor aanmelden.

J.Harder

Red. Een nieuw verslag volgt in volgende Korhaan.

Notitie 8*Notities*Het is maar dat U het weet!

Mocht U ooit bij toeval een bosuilennest vinden, kijk dan wel goed uit! Deze vogels kunnen zeer agressief zijn. Door hun scherpe nagels kan een en ander voor u zeer nadelige gevolgen hebben.

Denk ik daarbij alleen al aan een bekend Engels fotograaf, die door een bosuil een oog verloor.

Mijn ervaringen met bosuilen zijn ook al niet zo rooskleurig. Bij het ringen van jonge bosuilen, die in een nestkast zaten op het landgoed "Oud Bussem", kwam de oude vogel in de dichtstbijzijnde boom zitten.

Deze boom was ongeveer tien meter verwijderd van de kast. De vogel maakte voortdurend een angstig geluid. Daarbij zwaaide hij met de kop.

Ik verwachtte in het geheel geen aanval.

Maar plotseling zag ik in een flits de bosuil op mij afvliegen. Ik bukte mij en voelde de uil langs mijn hoofd schieten. Hij deed daarna geen aanval meer.

Op een ander landgoed deed zich ook zo'n geval voor. De nestkastcontroleur bekeek de inhoud van een bosuilenkast en ontdekte enkele jongen. Een oude vogel zag hij niet in de buurt. Toen hij beneden en alweer zo'n twintig meter van de nestboom verwijderd was, vloog opeens een oude bosuil hem in het gezicht. Hij hield er een flinkesnijwond in het gezicht aan over.

De wond hield een centimeter onder zijn oog op, dat liep dus gelukkig goed af.

Op hetzelfde landgoed had dit jaar een bosuil (dezelfde?) weer aanvalsnegingen.

Vooraf voor een nestkastcontroleur zal dit een waarschuwing zijn

J. v. d. Geld.

Notitie 9Bosuil

Op 1 november 1970 fietste ik van Soest naar Hilversum. Op de Hilversumsestraatweg, het was ca. 24.00 uur, toen ik ter hoogte van het "Zouhuisje" een vogel op een paaltje zag, rechts van de weg. Ik verminderde snelheid om hem niet op te schrikken en om nader kennis met hem te maken. Plotseling vloog hij op en ging direkt verder op een wildspiegel zitten, precies onder een lichtmast. Het was een mooie bosuil, (Strix Aluco) en langzaam reed ik op de vogel af.

Tot enkele meters afstand kon ik hem naderen. Bij het observeren had ik wel hinder van de "vergeler", de lichtmast dus, vlak boven zijn hoofd. Maar na korte tijd ging de uil op de wielen voor een naderende auto. Terwijl ik het "Teken der geleerdheid" in zijn vlucht volgde, kwam er uit de bosrand een tweede bij en samen verdwenen zij in het landgoed "Pijnenburg"

E.P.Klomp.

Red. Uilen blijken vaak langs wegen te fourageren, mogelijk is daar meer te vangen. Helaas verongelukken er nogal eens uilen (vooral bosuilen?) door aanrijdingen met auto's.

notitie 10ONGELUKKEN IN DE VOGELWERELD

Soms kunnen vogels op een merkwaardige manier het tijdelijke met het eeuwige verwisselen. Ik denk hierbij aan de visarend, die op een vis in een fuik stootte. De vogel kon op de een of andere manier niet meer van het netwerk loskomen en verdronk jammerlijk.

Zo ook de blauwe reiger, die een snoekbaars achterstevoren naar binnen werkte en daardoor om het leven kwam. De scherpe vinnen hadden zijn keel van boven naar beneden opengesneden.

Unieke gevallen!

Er ven uniek zijn de keren, dat een vogel aan zo'n soort levensbedreiging ontkomt.

Dit jaar vonden leden van de Christelijke jeugdbond voor natuurstudie in Drenthe, aan braakbal van een blauwe reiger. In de braakbal bevond zich een kunstvisje ("lepeltje") om snoeken te vangen. De vis ontsnapte met het lepeltje wel aan de visser, maar niet aan de reiger.

De reiger op zijn beurt had het haakje van het kunstvisje ook verkeerd naar binnen kunnen krijgen. Maar dit liep gelukkig goed af.

Wie weet er nog meer van dergelijke ongelukken?

J.v.d. Geld.

---.---.---.---.---

notitie 11CULTUUR ANTI KORHOENDERS.

Hier het verhaal van een man, die in het Dwingelerveld (lees Dwingelose heide), geboren en getogen is. Deze man heeft in zijn leven op de heide plaggen gestoken, heide gemaaid en heeft er zijn leven lang gejaagd. De man, tegenwoordig jachtopziener, vertelt: "Vroeger (tot 1930) waren hier net zo veel korhoenders als er nu spreuwen zijn. En dat zijn er heel wat!

Toen werden er per jaar meestal 2 drijffjachten over het hele heideveld gehouden. Men schoot dan zo'n 200 korhoenders. Telt men daarbij ook nog de aantallen, die verdwenen in de magen van stropers, die ze strikten rondom hun akkertjes. Tevens werd er in het voorjaar dan ook nog, op de hultsplaatsen, op hanen geschoten.

Toen echter rond 1930 in Drenthe grote ontginningen plaatsvonden, zei een bekend Drents jachtopziener: "Nu is het gedaan met de korhoenders!".

En het was zo. De aantallen werden alras minder.

Tegenwoordig zijn er nog enkele tientallen hoenders. Wanneer je de hele dag op de heide werkt, zie je er wel eens enkele oversnorren, maar veel zie je ze toch niet."

Volgens bovengenoemde man, zijn er drie oorzaken voor de achteruitgang:

- a) slechte aanpassing van deze oervogel aan de cultuur.
- b) teveel verstering door recreatie.
- c) teveel lange heide.

Er wordt te weinig heide afgebrand. Vroeger stak men de heide aan en liet het branden, waarmee die ook mocht gaan. Op de brandtoren telde men soms wel 30 heidebranden.

Tegenwoordig slaat men groot alarm wanneer ook maar ergens rook te zien is.

Korhoenders hebben wel lange heide nodig voor dekking en nestgelegenheid, maar ze kunnen met een heel klein stukje volstaan.

Ik dacht dat een en ander ook wel van toepassing was op de Gooise korhoenders.

J. v. d. Geld.

○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

notitie 12

DE SPERWER

(Zaterdag, 28 november 1970)

De kat van de burens bracht het gesprek op de sperwer. Wij zaten aan tafel en zagen de poes op een muurtje zitten. Ik had een randje gaas gespannen waardoor het felle beest niet meer als een projectiel temidden van de mussen kon neerploffen.

"Maar er kunnen nog wel roofvogels bijkomen", veronderstelde mijn zoon van tien. "Dat overkomt ons in Bussum helaas niet meer", was mijn sombere beschouwing, waarop ik vertelde op 29 augustus (1950) in vaders kippenhok te hebben gestaan. Met grote ramen. Daar zat ik achter en keek dan naar de vogels, die zich rond het door mij gestrooide zaad verdrongen.

plotseling lag er een sperwer voor me. Tussen hem en mij bevond zich slechts een randje glas. De mussen lagen her en der verspreid tussen de struiken, de veren slordig gespreid, met geopende bekjes de angst weghijgend. Het slachtoffer van de overrompeling heette merel. Een fraai mannetje had de kraaiemars geblazen: een korte schreeuw en het was afgelopen. De sperwer trok zich wat fladderend, hinkelend en struikelend over zijn bijna gescalpeerde buit, terug achter de struiken.

Het was een mooi verhaal vond ikzelf, dat ik m'n zoon voorschotelde. Twee uur later stonden wij allen naast het huis. De herfstbladeren werden op een hoop geveegd en m'n zoon verdiende met een vriend een kwartje per weggestouwde korf. Mijn vrouw inviteerde ons via het keukenraam tot een drankje. Op dat moment dwarrelde een blêrende mus langs me heen en hoorde ik een plof... op nog geen meter afstand lag een sperwer. Zoals op 29 augustus 1950 in Friesland, een fraaie blauwe heer. Hij baande zich onder mijn geroep "een sperwer, een sperwer" een weg door de struiken en verdween: hoog in de lucht om van nijd om zijn mislukte poging tot moord op een dames-mus, een horde spreuwen de stuipepen op het lijf te jagen. De spreuwen tuimelden over elkaar heen, sloten zich aaneen tot een formatie en gingen de rondcirkelende sperwer achterna. Ze kregen assistentie van enkele toevallige passanten, kauwen, waarop de roofvogel zich terugtrok.

JL.B.

notitie 13Sperwer

Op 28 januari 1971 zagen wij een sperwer op een spreekw stoten. Dit gebeurde in een tuin aan de Eikbosserweg (Hilversum). De spreekw ontsnapte. De sperwer bleef enkele minuten in een boom zitten, zodat we hem met de kijker goed konden observeren. Duidelijk zagen we het gele oog, de kromme snavel, gestreepte onderzijde en het bruine bovendek.

Het komt, naar wij menen, niet veel voor, dat de sperwer zich tussen de huizen vertoont.

G. Heise

Red. Het gebeurt niet zelden, maar zelfs vrij vaak, dat de sperwer zich tussen de huizen waagt. De sperwer probeert zijn slachtoffers steeds te overrompelen en probeert daarom zo lang mogelijk gebruik te maken van een bestaande dekking, om dan de toekomstige prooi, zonder dat deze het tijdig bemerkt, te slaan.

Het gebeurt nog wel eens, dat de sperwer zich in een wilde achtervolging tegen een vensterruit of een boom te pletter vliegt.

- . -

notitie 14Kleine Zwanen

Ik heb een dia van twee Kleine Zwanen in de vlucht. Zij maakten voorbereidingen om te gaan landen en waren juist bezig een halve cirkel te draaien. Het merkwaardige van deze foto is het volgende:

Even fototechnisch: het was een "schot" van 1/60 sec. Dat is vrij langzaam, voor vogels in de vlucht. Telclens 400 mm. Resultaat: de linkervleugels van de zwanen waren, gelet op mogelijke bewegingsonscherpte (door de langzame sluitertijd) toch bijna geheel scherp. Maar de rechtervleugels gaven niet meer dan een veeg te zien. De vleugelvorm is zelfs niet te herkennen.

Fotografisch gesproken is hier dus wel iets aan de hand.

Voorbeeld. Met 1/1000 sec. zouden beide vleugels scherp zijn geweest. Wat valt hier dus uit af te leiden? Dat beide zwanen hun rechtervleugel vele malen sneller op en neer bewogen dan de linkervleugel. De linkervleugels bevonden zich aan de binnenzijde van de bocht, die werd gemaakt. Vraag: Kunnen zwanen en vogels in het algemeen, met elke vleugel apart een willekeurige snelheid ontwikkelen? Vergelijking. Twee mensen zitten in een boot aan de riemen. Er moet snel een bocht worden gemaakt. De een gaat nu vele malen sneller roeien dan de andere, waardoor men inderdaad een kortere bocht kan maken.

Ik meen eens gelezen te hebben, dat de gierzwaluw bv., gebaseerd op dit principe, zijn snelle wendingen maakt.

K. ten Haken

- . -

Bos- en Ransuilen

Joop B. Buker, Groenendaalstraat 46 hs, Amsterdam O.V. vraagt opgave van waarnemingen van roepende Bos- en Ransuilen, broedgavallen en resultaten, bedelende jonge Bos- en Ransuilen met opgave van biotoop. Ook graag gegevens over Ransuil-winter-roestplaatsen van de afgelopen winter. Verder liefst alle uilengegevens, die van dit afgelopen jaar bekend zijn.

Betreft hier medewerking aan inventarisatie van Bos- en Ransuil in Nederland.

- . -

Inventarisatie: Waarom en hoe II

Het eerste wat we duidelijk moeten afspreken vóór we aan het inventariseren gaan beginnen is waarop we gaan beginnen; wat nemen we als criterium aan.

Bij zang-inventarisatie, een methode, die bij onze vogelwerkgroep doorgaans gebruikelijk is, noteren we zingende mannetjes. Het enige wat we door combinatie van al de verzamelde gegevens dan uiteindelijk kunnen vaststellen, zijn de territoria, die o.a. door zang worden verdedigd.

Een territorium is een bepaalde ruimte, die door de mannelijke vogel wordt verdedigd tegen het indringen van soortgenoten; dat gebied is in het algemeen minstens zo groot, dat het mannetje en vrouwtje (evt. de vrouwtjes) daar gedurende de hele periode dat zij door het nest aan die plaats gebonden zijn, zichzelf en hun jongen kunnen voeden, zonder dat zij daarbij zoveel aan hun milieu vernielen dat het erdoor achteruit zou gaan. Het lijkt dus op een in de vogel ingebouwd mechanisme tegen overbevolking. (Op bovengegeven omschrijving van het begrip territorium zijn een heleboel uitzonderingen en variaties; het hele onderwerp is trouwens nog steeds niet voor honderd procent duidelijk). De grootte van een territorium is per soort verschillend en we zouden ons kunnen voorstellen dat dat afhankelijk is van de concentraties waarin het voedsel van de betrokken soort voor hem bereikbaar voorkomt.

Het begrip territorium zegt ons dus nog niets over het werkelijk aantal individuen dat kan leven in het onderzochte terreintype. Het aantal uitvliegende jongen verschilt per soort, zodat het vergelijken van de soorten onderling al zekere moeilijkheden kan opleveren. (Eigenlijk wordt het zelfs pas echt precies, als we konden omrekenen in gewichtshoeveelheden vogel, waar dan tenslotte nog de veronderstelling in zit, dat iedere soort even efficiënt is in voedselverbruik, - maar nu gaan we wel wat te ver.) Verder komt polygamie (1 man + enkele wijfjes) en het omgekeerde ook nog voor bij enkele soorten.

En al hadden we genoemde problemen ondervangen door gebruik van literatuurgegevens te maken, dan nog zijn er de niet broedende vogels, die dus niet zingen om een territorium te verdedigen en die derhalve door onze techniek niet worden opgemerkt.

We hopen maar dat het aantal zangterritoria tenminste een maat is voor de vogelrijkdom van een bepaald gebied, zodat we toch vergelijkingen kunnen maken.

Maar ook hier liggen bezwaren op de loer. Het kan heel goed zijn, dat er voldoende bereikbaar voedsel is, maar dat geschikte nestgelegenheid ontbreekt. Dan zal onherroepelijk de bevolking geen maximale aantallen bereiken. Je zou kunnen veronderstellen dat niet-broedende vogels hier extra veel kunnen voorkomen, omdat ze niet worden gehinderd door agressieve, territorium verdedigende mannetjes. Deze vogels worden echter, zoals gezegd, door ons niet opgemerkt.

Het bovenstaand betoog lijkt misschien haarkloverij; maar juist in een cultuurbos als het onze, waar de mens zo'n belangrijke rol speelt, moet men extra rekening houden met genoemde en andere storende factoren.

Een ander criterium, dat wordt gehanteerd bij inventarisaties, zijn de individuen zelf. Dit biedt enorme perspectieven, omdat het iets concreets is. Je kunt het het hele jaar doen, om zo ook nog te gaan kijken naar het verloop van de aantallen vogels per soort in de verschillende terreintypen; hierbij kunnen deze gegevens gecombineerd worden met beschrijvingen van het ontwikkelingsverloop van de hoeveelheid vegetatie, waaruit geweldig leuke conclusies kunnen worden getrokken.

Zo blijkt het dan toch niet "bij toeval" te zijn, dat bepaalde insectenetende zomervogeltjes zo laat arriveren. Heel veel soorten vegetaties bereiken hun maximum in augustus, zodat er dan ook een maximum aan insecten, die tussen die weelderigheid leven, kan ontstaan; het komt dus heel goed uit, als je laat met broeden begint, want het moment waarop de jongen het meeste voer nodig hebben (vlak voordat ze zelf kunnen gaan fourageren en dan ook niet meer aan de nestplaats gebonden zijn) valt dan net samen met het optimum in de hoeveelheid beschikbaar voer. Het zou dus enorm plezierig zijn, als je exact te weten komt hoeveel vogels er op een zeker moment van je terrein gebruik maken. Maar helaas, lang niet alle vogelsoorten zijn op die manier bewerkbaar.

Een derde criterium is het nest.

Bepaalde soorten lenen zich hiervoor, maar meestal is het nauwelijks uitvoerbaar het nest als criterium te hanteren, waar nog bij komt, dat het risico's voor de vogels zelf met zich mee brengt.

Wanneer we bovenstaand verhaal nog eens overzien, dan komen we tot de conclusie, dat het ideaal zou zijn het exacte aantal vogels te kennen, dus het individu als criterium. In de praktijk komen we hiermee meestal niet waarschijnlijk bewerklijker, maar beter uitvoerbaar, is het localiseren van de territoria. Het probleem is dan echter: wat weet je méér dan dat je weet hoeveel territoria zijn er. Nesten controleren is slechts in zeldzame gevallen verantwoord.

In de praktijk komt het er veelal op neer, dat we de territoriumbepalings-methode toepassen, dikwijls gecombineerd met het letten op nesten. Tegen dit laatste is wel een en ander in te brengen (denk maar aan polygamie en het feit dat ook een solitair mannetje een territorium kan zitten verdedigen). Het is gewoon niet consequent; praktisch kan het wel eens niet anders.

De conclusie van dit alles kan alleen maar luiden, dat voor inventarisatie een zekere "feeling" nodig is; dat ook die feeling onderhevig is aan systematische fouten; dat we ons goed voor ogen moeten houden wat onze waarnemingen en onze persoonlijke methoden betekenen en dat we zeker niet moeten nalaten dat telkens weer te vermelden.

De keuze van het te inventariseren gebied.

Alweer staat alles in het teken van het doel van de inventarisatie. In de biologie wordt zeer veelvuldig gebruik gemaakt van bemonsteringsmethoden. Wanneer we twee terreintypes willen vergelijken, kunnen we volstaan met van beide gebieden een gelijk "monster" te nemen; het is beslist niet nodig om twee terreinen die uit de respectievelijke typen bestaan, helemaal te inventariseren.

Bij alle vergelijkende onderzoek kunnen we in principe bemonstering toepassen. Het probleem is: hoe groot moet ons monster minstens zijn om betrouwbare gegevens te kunnen krijgen. Het is duidelijk, dat het "proefveld" niet zó klein moet worden, dat de getallen, die er uit komen, dermate klein zijn, dat we ze niet meer met fatsoen kunnen vergelijken. Aan de andere kant: te groot betekent arbeidsverspilling.

Een voorbeeld van bemonstering zijn de z.g. tien-hectare-blokken inventarisaties, met het doel van verschillende terreintypen een representatief beeld te krijgen voor wat betreft de vogelbevolking.

Het moeten homogene gebieden zijn. Als het om bos betreft: één type zonder open stukken. Dit om allerlei effecten, zoals het z.g. randeffect, te vermijden. Men kan daartegen inbrengen, dat je het gevaar loopt het milieu van vogelsoorten te verwarren met de milieus die je onderscheidt. Veel vogelsoorten hebben elementen uit meerdere vegetatie-typen nodig en komen daarom juist in overganggebieden het meest voor. (Bosranden bijvoorbeeld. Reden: nest in bosondergroei, zangpost in boomtop en voedselterrein in open land.) Bovendien kan in een versnipperd terrein de vogelstand nog extra hoog zijn, doordat de mogelijkheid kan bestaan dat een vogel door zijn zang méér dan de oppervlakte van zijn bosje beslaat, maar andere vogels in andere bosjes niet stoort. Wanneer we die bosjes bij elkaar zouden zetten, zouden er niet zoveel vogels van één soort in kunnen.

Dezelfde effect treedt op in een aaneengesloten, maar zeer gevarieerd gebied, bij de vogels die alleen voorkomen in bepaalde typen terrein binnen dat gebied. Immers, verschillende soorten hinderen elkaar niet, zodat het aaneengesloten geheel voor de respectievelijke soorten toch uit "eilandjes van geschikt milieu" bestaat.

Wanneer men zelfs geen totalen per oppervlak wil hebben, maar alleen maar wil vergelijken, past men wel een transect-methode toe, waarbij langs een lijn door verschillende terreintypes wordt gelopen, terwijl de vogels worden geteld. Er is veel op een dergelijke manier van werken aan te merken. Soorten onderling zijn niet vergelijkbaar, omdat je de éne soort over grotere afstand opmerkt dan de andere. Maar ook vergelijkingen binnen één soort zijn moeilijk, omdat je dezelfde soort in het éne terrein gemakkelijker opmerkt dan in het andere, vooral als je het op zicht moet doen.

Wanneer we het totaal aantal broedparen willen weten over een zó groot gebied, dat ze nooit alle afzonderlijk zijn te bepalen, passen we ook de monstermethode toe. (Voorbeeld: landelijke inventarisatie van de grutto; zie ook de inventarisatie van de Kop van Noord-Holland, als gepubliceerd in de "Pieper".

Tot slot: als we een bepaald stuk bos inventariseerden, probeerden we vaak een stuk te kiezen met "natuurlijke grenzen". We moesten goed begrijpen, dat dat alleen maar voor het gemak is en dat het erbij betrekken van veel van die grenzen extra vogels oplevert, hetgeen vergelijkingen moeilijker maakt. (zie boven!).

wordt vervolgd.

L. S. Buurma.

Fenologie onderzoek voorjaar 1969

Het gedragspatroon van de trekvogels wordt in hoge mate beïnvloed door de weersinvloeden in het trekseizoen. Zeer vroege trekvogels, zoals b.v. de kievit, worden nog wel eens gedwongen door een late koudeinval weer naar het Zuiden te retireren. Onder de veldleeuwerikken vielen b.v. in het koude voorjaar 1963 nog slachtoffers door voedselgebrek.

Maart 1969 kenmerkte zich door veel droge oostenwinden, waardoor in de meeste nachten de minimum-temperatuur tot onder nul daalde, terwijl de maximum-temperatuur alleen op 14 en 15 maart tot boven de 10°C steeg. De neerslag was vrijwel normaal. Als gevolg hiervan begon de trek ook laat op gang te komen.

Ook april was aan de koude kant. Weliswaar kwam er maar weinig nachtvorst voor, maar de maximum-temperatuur kwam alleen van 7 - 9 april boven de 20°C. Het grootste gedeelte van de maand bleefde temperatuur op of onder de 10°C. In de derde decade vertoonde de temperatuur een stijgende tendens. De neerslag was ruim 1½ maal de normale hoeveelheid.

Mei was een zeer wisselvallige maand. Na een zeer nat begin met hoge temperaturen, kwam een sterke daling. Tussen 11 en 13 mei een sterke stijging tot 28°C., gevolgd door een zeer sterke daling der temperatuur tot 20 mei, waarna de thermometer weer begon te stijgen. Mei was een zeer natte maand met 2x de normale hoeveelheid neerslag.

Namen van de medewerkers in 1969. (21 waarnemers)

J. v. A. = J. v. Altena, W. Bl. H. = mevr. E. Blonet-Houillier, J. B. = J. Bos, A. E. jr. = A. Enmering jr., E. F. = mevr. E. Wrencken, J. H. = J. Harder, G. H. = G. Heise, M. en B. H. = M. en B. Huijzer, A. v. d. L. = Prof. Dr. A. v. d. Lee, H. M. = H. Marinus, S. H. v. d. M. = S. H. v. d. Meulen, E. M. M. E. = mevr. E. M. Mulder-Benjes, H. N. = H. Nauta, E. R. O. = E. R. Osieck, P. L. P. I. = Dr. P. L. Ploeger, B. v. P. = B. v. Poëlgeest, C. de R. = C. de Rooy, St. = Chr. Steen, G. v. d. V. = G. C. M. v. d. Veer, D. V. = D. Visser, Y. S. V. = Y. S. Vogel.

foto: 7rd Geld

WAARNEMINGEN

<u>Ardea purpurea</u> (purperreiger)			
20 mrt	1 ex.	Naardermeer	Y.S.V.
27 mrt	2 ex.	"	J.B.
" "	2 ex.	Kromme Rade	J.B., J.H. C.d.R., D.V.
2 mei	1 ex.	Tienh.kanaal	J.v.A.
3 mei	1 ex.	Kromme Rade	"
4 mei	1 ex.	Z.Flevoland	E.BL.-H.
10 mei	5 ex.	Muiderberg-N	A.E. jr.

<u>Anas querquedula</u> (zomertaling)			
8 mrt	30 ex.	Z.Flevoland	J.B.
9 mrt	50 ex.	"	P.L.P.I
22 mrt	2 ex.	"	E.BL.-H.
7 apr.	3 ex.	Eemmeer	Y.S.V.
12 apr	10 ex.	Z.Flevoland	"
20 apr	1 ex.	Loosdrecht	C.de R.
24 apr	1 ex.	Bergse pad	D.V.

<u>Limosa limosa</u> (grutto)			
8 mrt	2000 ex.	Z.Flevoland	J.B.
8 mrt	1 ex.	Eempolder	H.M.
8 mrt	1 ex.	's-Graveland	St.
8 mrt	1 ex.	Loosdrecht	C.de R.
9 mrt	1588 ex.	Z.Flevoland	P.L.P.I
9 mrt	100 ex.	Eempolder	Y.S.V.
9 mrt	4 ex.	Fort Ronduit	E.BL.-H.
10 mrt	alg	Ankeveen	A.v.d.L.
22 mrt	veel	Holl.Rading	St.
22 mrt	1 ex.	Naarden	Y.S.V.

<u>Chlidonias niger</u> (zwarte stern)			
12 apr.	2 ex.	Z.Flevoland	J.B.
12 apr	? ex.	Ankeveen	A.v.d.L.
19 apr	4 ex.	Huizen(kust)	E.R.O.
20 apr	13 ex.	"	"
20 apr	? ex.	Naardermeer	Y.S.V.
24 apr	30 ex.	Bergse pad	D.V.
25 apr	7 ex.	Kortenhoef	B.H.
25 apr	2 ex.	Bergse pad	"
25 apr	5 ex.	Kortenhoef	"
25 apr	2 ex.	Laarderwasmear	St.
26 apr	175 ex.	Huizer pier	J.H.

(trektelling 8.50/10.00 uur)

<u>Sterna hirundo</u> (visdiefje)			
10 apr	1 ex.	Tienh.kanaal	S.H.v.d.M
10 apr	1 ex.	Bergse pad	M en B.
12 apr	4 ex.	Z.Flevoland	Y.S.V.
13 apr	1 ex.	Kortenhoef	B.v.P.
14 apr	2 ex.	's-Graveland	"
13 apr	8 ex.	Gooimeer	J.B.
19 apr	7 ex.	Z.Flevoland	Y.S.V.
20 apr	16 ex.	Huizen(kust)	E.R.C.
20 apr	2 ex.	Tienh.kanaal	C.de R.

De voorjaarsstrek van deze vrij schaarse broedvogel valt van begin april tot in mei. Vroegste datum 4 mrt. 1943 (Biesbos, Ardea 33:203) Ook zijn er enkele winterwaarnemingen gemeld

Van deze vrij talrijke broedvogel loopt de voorjaarsstrek van begin mrt. tot in april. Vroegste datum 20 febr. 1949 (Eemmond, Ardea 40:85) Ook verscheidene oktoberwaarnemingen, 4 in nov. en 3 in dec.

Deze zeer algemene broedvogel trekt van eind febr. tot eind apr. Ook in de periode nov. tot half febr. meermalen gezien.

Dit fraaie vogeltje, dat we altijd weer met vreugde begroeten, komt van half apr. tot in mei in kleine groepjes terug. Vroegste datum 4 apr. 1949 (Bantega, Vanellus 2:64) De waarnemingen van 26 en 28 mei duiden waarschijnlijk al op een broedkolonie.

Deze vogel, die eveneens in kolonie broedt, trekt tussen begin apr. en eind mei. (Vroegste datum 16 mrt 1951, Den Oever, Limosa 25:167) De laatste twee soorten (zw. stern en visdiefje) blijken duidelijk gereageerd te hebben op het warme weer van 7 - 10 apr. Nadien kwam de trek op gang.

<u>Streptopelia turtur</u> (tortelduif)				Deze steeds schaarser wor-
28 apr	1 ex.	Spanderswoud	D.V.	dende vogel (concurrentie
28 apr	1 ex.	Gooilust	"	van de Turkse Tortel?)kun-
7 mei	1 ex.	Corverbos	A. E. jr	nen we van eind apr. tot in
8 mei	1 ex.	"	"	juni verwachten; bij een
11 mei	1 ex.	Crailo	St.	warme apr. soms vroeger.
11 mei	1 ex.	Valkeveen	S.H.v.d.	Vroegste datum 15 apr. 1959
13 mei	2 ex.	Eindegooi	J.B.	(IJhorst, Vanellus 12:193)
<u>Cuculus canorus</u> (koekoek)				De koekoek, de enige vogel
8 apr	1 ex.	Kortenhoef	B.v.P.	die harige ruspen verdelgt,
20 apr	1 ex.	"	M en B.H.	komt tussen half apr. en
23 apr	?1 ex.	Ankeveen	A.v.d.L.	eind mei terug. Vroegste
23 apr	1 ex.	Bergsepad	D.V.	datum half mrt. 1946
27 apr	4 ex.	Kr. Rade	J.H., J.B.	(Rolduc, Hens 1948:36)
27 apr	2 ex.	Ankeveen	P.L.P.I.	
27 apr	1 ex.	Eindegooi	Y.S.V.	
27 apr	? ex.	Kr. Rade	D.V.	
30 apr	4 ex.	Valkeveen	E.R.O.	
<u>Apus Apus</u> (gierzwaluw)				Het aantal waarnemingen
12 apr	4 ex.	Muiderberg(brug)	E.Bl. H.	duidt erop, dat de gier-
16 apr	1 ex.	Westerheide	S.H.v.d.M.	zwaluw een talrijke, op-
20 apr	35 ex.	Huizen(kust)	E.R.O.	vallende broedvogel is, die
			(trek-west)	van half apr. tot begin
22 apr	15 ex.	"	"	juni in onze streken ver-
22 apr	5 ex.	Bussum-Zuid	"en J.B.	schijnt. Vroegste datum: 2
21 apr	enkele	Hilversum	H.M. en P.L.P.	apr. 1939 (Apeldoorn, Ardea
22 apr	15 ex.	"	B.v.P., D.V.,	29:222)
			G.v.d.V.	
23 apr	30 ex.	"	B.v.P.	
23 apr	2 ex.	Loosdrecht	C.de R.	
24 apr	20 ex.	Hilversum	A.E. jr.	
25 apr	± 50 ex.	Bergse pad	M. en B.	
26 apr	± 30 ex.	Huizen	J.H.	
<u>Hirundo rustica</u> (boerenzwaluw)				Ook de boerenzwaluw wordt
12 apr	11 ex.	H'sum, An.hoeve	J.H.	op de trek sterk beïnvloed
13 apr	2 ex.	Bussum	E.R.O.	door het weer. De eerste
20 apr	4 ex.	Tienhoven	C de R.	verschenen kort na de mooi-
21 apr	1 ex.	Hilversum	St.	weer-periode in apr. Hun
21 apr	algemeen	Ankeveen	A.v.d.L.	normale terugkeer ligt tus-
22 apr	1 ex.	Huizen(kust)	J.B.	sen half apr. en eind mei.
24 apr	1 ex.	's-Grav. land	M en B.H.	(vroegste datum 1 mrt. 1957
25 apr	2 ex.	Kortenhoef	" "	Workum, Vanellus 10:159)
27 apr	5 ex.	"	B.v.P.	
30 apr.	1 ex.	Tienh.kanaal	H.N.	
<u>Delichon urbica</u> (huiszwaluw)				De terugkeer valt samen met
12 apr	1 ex.	H'sum, An.hoeve	J.H.	de boerenzwaluw. Vroegste
21 apr	algemeen	Ankeveen	A.v.d.L.	datum 4 apr. 1919 (Roermond,
22 apr	5 ex.	Hilversum	B.v.P.	Ned. Vogels 1:326) Minder
10 mei	10 ex.	Muiden	A.E. jr.	talrijk dan boerenzwaluw.
12 mei	20 ex.	Westerheide	S.H.v.d.M.	(strijd met mussen?)
15 mei	30 ex.	Huizen (kust)	E.R.O.	

Gegevens omtrent trek en vroegste datum ontleend aan "Avifauna van Nederland" 1962.

J. Harder.
A.G. Heise.

wordt vervolgd.

Uit andere bladen"Groeten uit Holland"

Enkele punten uit: een artikel van prof.dr. M.F.Mörzser Bruyns.

- "Het is treurig maar waar, dat het vaak genoeg uiterst moeilijk is, om voor belangrijke natuurbehoudprojecten zowel financieel als moreel niet meer dan mini-medewerking te verkrijgen, terwijl er aan andere opzetten naar het schijnt zonder aarzelen miljoenen worden besteed."

: een artikel van dr. E. van der Maarel.

- "Het is dringend noodzakelijk dat wij binnen enkele jaren een volledig beeld verkrijgen van de huidige flora in geheel Nederland. Een nauwkeurige hedendaagse inventarisatie is niet voorhanden. De maatschappelijke groei moet niet langer vanuit een (bedrijfs)economische visie worden bestuurd, doch vanuit een visie van evenwicht in maatschappij en milieu."

: een artikel van drs. J.J. Voogd.

- "Welnu, we moeten constateren dat in de naoorlogse politiek in Nederland het milieubeheer te weinig en te laat aandacht heeft gekregen."
- "Als er in de politiek gezegd wordt dat ergens geen "geld voor is", betekent dat, dat aan iets anders voorrang werd gegeven."

Over omkering der feiten:

- "Een fabrieksdirecteur, wiens bedrijf afval loost in het water:
"Mijn fabriek stinkt niet, dat zijn die doolie vissen."
In het extreme, aldus Voogd, toch wel een voorbeeld van een tot nog toe niet ongebruikelijke gedachtengang."

: een artikel van J.J. Zweers, secr.werkgroep N70.

- "Toch een minister voor Milieubeleid in het vooruitzicht? Als ik kiezen mocht, zou mijn voorkeur zeker uitgaan naar een heel kabinet van milieubewuste ministers."

Waddenbulletin nov/dec.'70

Uit vraaggesprek 20.10.'70 met minister Bakker in AVRO-televisier.

- "Wij lozen geen vuil naar Eems/Dollard, dat niet door die Dollard kan worden verwerkt. Dan zouden we bepaald fout zijn." "...elk groot water heeft een wat we plegen te noemen "zelfreinigend vermogen" en kan dus vuil afbreken; blijkens onze berekeningen..." "...hoeveel vuil, hoeveel organische stof kan de Eems/Dollard op een normale natuurlijke wijze afbreken..." "...dat vuil wordt gewoon afgebroken in dat water, dat is een eigenschap, die het water heeft en waar je verstandig gebruik van mag maken." Aldus de minister. Uit Paroolartikel van de Zoetwaterdeskundige dr. H.Golterman:
"...de minister weet kennelijk niet wat hij zegt als hij het over zelfreinigend vermogen van ons oppervlaktewater heeft." "Dat is onzin. Iedereen praat maar over zelfreinigende werking van het oppervlaktewater, zonder dat ze wsten waar ze het over hebben. Die zelfreinigende werking bestaat helemaal niet." Aldus dr. Golterman.

De "smeerpijp" van Groningen is nu wat buiten het nieuws geraakt. Maar de politiek zal, dacht ik, ook hier het laatste woord hebben. Ik dacht, dat enkele partijen zich al vóór de "smeerpijp" hebben uitgesproken. De vraag is niet wie gelijk krijgt - dus op basis van 56 + 1 - maar wie gelijk heeft. En of dát het zwaarste weegt zal de toekomst ons leren.

tH.

Pestvogel-onderzoek

Naar aanleiding van mijn verzoek in de Korhaan van januari j.l. en naar aanleiding van mijn circulaire, rondgedeeld onder de cursisten, is het bijzonder verheugend, dat er enkele mensen zijn geweest van wie ik gegevens mocht ontvangen, waarvoor mijn hartelijke dank.

Maar laat u het hier niet bij! Mocht u toevallig iets tegenkomen over Pestvogels in kranten, tijdschriften, boeken e.d., wees dan zo vriendelijk en laat mij dit weten. U kunt krantenknipsels aan mij toezenden of, indien u er prijs op stelt het tijdschrift in takt te laten, wilt u het artikel dan geheel overnemen of het tijdschrift mij toezenden, zodat ik dat Zelf kan doen. Wat boeken betreft kunt u ook twee methodes volgen: mij de titel, schrijver en uitgever van het boek doorgeven of u bent bereid mij het boek te lenen, waarbij ik natuurlijk er voor zorg dat het boek weer spoedig in uw bezit terug komt. Wees u zo vriendelijk en zendt mij alle gegevens en waarnemingen, ook al zijn ze nog zo oud!

Zenden naar: : L.F. Rijnja,
Plagenweg 1, Bussum.

Red.Afspraak geldt hierbij, dat de verzamelde gegevens uiteraard voor onze Avifaunacommissie beschikbaar blijven. Indien nog enkele leden aan "solo-onderzoek" doen ten aanzien van een bepaalde vogel, dan gaarne bericht hiervan aan de commissie die natuurlijk ook graag op de hoogte is van de privé-activiteiten van onze leden op vogelgebied.

Inhoud:

1. Redactioneel
2. Programma
3. Vervolg/bestuursmededelingen
4. Nieuws van de Avifaunacommissie
5. Vervolg
6. Vervolg
7. Excursieverslagen, activiteiten/Pestvogels in Bussum
8. Een rectificatie op de Grote Jager/medewerkers gevraagd
9. Vervolg/Excursie naar de ganzen in Friesland
10. Vervolg/ Commissie Zuid-Flevoland
11. Notitie: "Het is maar dat u het wet/Bosuil"
12. Notitie: Ongelukken in de vogelwereld/Cultuur anti Korhoenders
13. Notitie: Sperwer
14. Notitie: Sperwer/Kleine Zwanen
15. Inventarisatie: Hoe en waarom. II
16. Vervolg
17. Vervolg
18. Fenologieonderzoek voorjaar 1969
19. Vervolg
20. Vervolg
21. Andere bladen
22. Pestvogelonderzoek/Inhoud

Redactie:

J. van der Geld
K. ten Haken

Typewerk:

H.P. Vos
A.J. Vos-Bos

Tekenwerk:

R. Hovingh
E.P. Klomp

Layout/drukwerk:

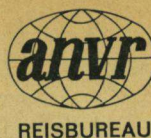
L.F. Rijnja

Correctie:

J. Klein

Iets nodig voor Uw dieren?

DE JONG
SUNTRAVEL

Poststraat 6 Bussum
(achter postkantoor Huizerweg)
Tel. 02159-19656 17200

*Of U nu naar de Mirismas in Zuid Spanje,
de Camarque in Frankrijk, of de Galapagos
eilanden wilt, bij ons krijgt U optimale service.*

Voor Uw vlieg-, trein-, autocar-, of
privéreizen.

VAN HOEK

DE

ZAAD en VOEDERHANDEL van BUSSUM

Landstraat 8
Tel. 31092

Nassaulaan 6
Tel. 17669

VOGELHUISJES, WINTERVOER, VETBOLLEN enz.

AANGESLOTEN BIJ HET ZIEKENFONDS — TEL. 3 06 15
Verreijkers - Op uw nieuwe bril een vol jaar garantie.

BART POST

VERKOOP VAN ALLE MERKEN
RIJWIELEN
EN
BROMFIETSEN

MOBILIOFOON SERVICE

EIGEN FINANCIERINGS-
EN
VERZEKERINGSKANTOOR

Herenstraat 46-50,
BUSSUM
Tel. 02159 - 1 45 54

voor losse bloemen
kamer- en tuinplanten

bloemisterij
gerard lamaker
boomberglaan 71a
telefoon 42963
hilversum

breng eens een bezoek aan onze kwekerij!

*Al uw natuurboeken
speciaal op het gebied van*

VOGELS

bij

Boekhandel Wilhelmina

Landstraat 33b Bussum
Telefoon (02159) 13103